

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

תוכן

- א. של פרה משקל עשרה זוז ושל שעיר המשתלח משקל שני סלעים ושל מצורע משקל שקל 1
- ב. שחיטת פרה ופרו ... כשרה ... 3.....
- ג. שלא יסיה דעתו ממנה ..... 3.....
- ד. הזאת מימיה שאין כשרין באשה כבאיש ואין כשרין אלא ביום ... שהימיתה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת ... אסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש הואיל וכשרין באשה כבאיש כשרין נמי ביום ובלילה..... 4.....
- ה. הזאת מימיה אין כשרין באשה כבאיש ואין כשרין אלא ביום..... 5.....
- ו. לדורות בכהן הדיוט ..... 5.....
- ז. לא היתה פרה רוצה לצאת אין מוציאין עמה ... שלא יאמרו שתים שחטו ..... 5.....

דף מב.

א. של פרה משקל עשרה זוז ושל שעיר המשתלח משקל שני סלעים ושל מצורע משקל שקל

בשלושה מקומות השתמשו בלשונות של ארגמן כלומר צמר סרוק בצבע אדום.

האחד – בשריפת פרה אדומה שנצטוונו מן התורה (במדבר יט ו) וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֲרֵז וְאֵזוֹב וְשְׁנֵי תוֹלְעֹת וְהִשְׁלִיךְ אֶל הַתּוֹךְ שֶׁרֶפֶת הַפָּרָה וּמְצוֹתָהּ שְׁנוּטִל¹ עֵץ אֲרֵז וְאֵזוֹב אֵין פָּחוֹת מִטֶּפֶחַ, וְצִמְרַ צְבוּעַ בְּתוֹלְעַת מִשְׁקַל חֲמִשָּׁה

¹ רמב"ם הלכות פרה אדומה פרק ג הלכה ב

הַלְנָתָא לְמַשִּׁיחָא בְדֵף הַיּוּמִי

מסכת יומא

סלעים², כדי שמשקל זה יכביד ותפול עמוק לתוך שריפת הפרה³, ושלשתן מעכבין זה את זה, וכורך האזוב עם הארז בלשון של שני⁴, ומשליך אל תוך בטנה שנאמר והשליך אל תוך שריפת הפרה, ואינו משליך קודם שיצית האור ברובה ולא אחר שתעשה אפר.

השני – ביום הכפורים לאחר שהגדילו על שני השעירים, קושר הכהן הגדול לשון זהורית משקל שתי סלעים, בראש שעיר המשתלח. וי"א⁵ אף על צוארו של שעיר הנשחט לה' כמבואר לעיל דף מא:

השלישי – בטהרת המצורע שנצטוונו מן התורה (ויקרא יד, ד) וְצִנְהָה הַפֶּהּן וְלָקַח לְמַטְהַר שְׁתֵּי צִפְּרִים חַיִּוֹת טְהוֹרוֹת וְעֵץ אֶרְזוֹ וּשְׁנֵי תוֹלְעֵת וְאֹזֵב. אֵת הַצֹּפֵר הַחַיָּה יִקַּח אֹתָהּ וְאֵת עֵץ הָאֶרְזוֹ וְאֵת שְׁנֵי הַתּוֹלְעֵת וְאֵת הָאֹזֵב וְטָבַל אֹתָם וְאֵת הַצֹּפֵר הַחַיָּה בְּדָם הַצֹּפֵר הַשֶּׁחֻטָּה עַל הַמַּיִם הַחַיִּים וּמַצוּוֹתוֹ שֶׁמִּבִּיא⁶ מִזֶּרֶק שֶׁל חֵרֶשׁ חָדָשׁ וְנוֹתֵן לְתוֹכוֹ רִבִּיעִית מֵיִם חַיִּים הֵרָאוּיִן לְקֹדֵשׁ אוֹתָן מִי חֲטָאתָ, וּמִבִּיא שְׁתֵּי צִפּוּרִים דְּרוּר טְהוֹרוֹת, וְשׁוֹחֵט אֵת הַבְּרוּרָה שֶׁבִשְׁתֵּיהֶן עַל הַמַּיִם שֶׁבְכָלֵי חֵרֶס וּמִמְצִיָּה עַד שִׁיחִיָּה הַדָּם נִיכַר בַּמַּיִם, וְחוֹפֵר וְקוֹבֵר הַצֹּפֵר הַשְּׁחוּטָה בַּפְּנִיּוֹ. וְנוֹטֵל עֵץ אֶרְזוֹ, וְאֹזֵב, וּשְׁנֵי תוֹלְעֵת מִשְׁקָלוֹ שְׁקָל, וְלוֹקַח עִם שְׁלֹשָׁתָן הַצֹּפֵר הַחַיָּה, וְאַרְבַּעַה מִיָּנִין אֵלוֹ מַעֲכָבִין זֶה אֵת זֶה, וְכוּרֵךְ הָאֹזֵב עִם הָאֶרְזוֹ בְּלִשׁוֹן שֶׁל זֹהוּרִית וּמְקִיף לָהֶן רֵאשֵׁי אֲנָפִיִּים וְרֵאשֵׁי

² בפירוש המשנה (פרה פ"ג מ"י) פירש רבינו דעשרה זוו הוא של יהודא שהוא בגליל עשרים זוו, והם חמש סלעים כמבואר בתרומות פ"י (מ"ח) ובשל שעיר המשתלח שני סלעים, אולם בירושלמי (שקלים פ"ד ה"א) איכא להך מימרא תמן של פרה בב' סלעים ומחצה, אית דמפקין לישנא ב' זוו, אולי שם קאי בסלעי יהודה, ולכך אמר תמן של שעיר בסלע, שהוא שני סלעים בגליל ורק במצורע בשקל יפלו ודוק. אולם קשה דבבלי יאמר עשרה אז בשל יהודה, ושל שעיר המשתלח שני סלעים בשל גליל, וזה לא יתכן, וצ"ע. ועיין תוי"ט. אור שמח שם

וכפי הנראה דרבנו מפרש הא דמסיק ר' יוחנן פליגי בה ר' שמעון בן חלפתא ורבנן חד אמר משקל עשרה זוו וחד אמר משקל שקל ה"ק וחד אמר משקל עשרה שקל דהיינו חמש סלעים. והא דאמר ר' יוחנן תחלה שלש לשונות וכו' אתאן למ"ד משקל עשרה זוו ולא נחא ליה לרבנו לפרש בפרש"י משקל שקל דודאי בעינן כובד עיין בתוס' ישנים ודוק. ולפ"ז פ"י וסימניך אחד המרבה ואחד הממעיט דתרווייהו אית להו עשרה אלא זה אומר זוו זה אומר שקל. אי נמי העשיר לא ירבה והדל לא ימעט ממחצית השקל הילכך חד אמר זוו שהוא מחצית השקל וחד אמר שקל דמנה של קדש כפול ושקל של תורה סלע. מרכבת המשנה

³ כמבואר לעיל בגמ' וכ"כ בלקוטי הלכות יד.

⁴ משמע מלשונו דלשון הזהורית לא היה בו כי אם לכרוך האזוב והארז. וצ"ע שלעיל דף מא: על הא דתנן סוף פ"ג דפרה כורכן בשיירי לשון אמרינן אימא בזנב לשון ופי' בערוך דלאחר שמחבר הלשון עם האזוב והארז מה שמשויר לכרוך נקרא זנב לשון. גם בפ' י"ד דנגעים מ"א תנן בהדיא נפל עץ ארז ואזוב ושני תולעת וכרכן בשיירי לשון וכו', ועוד יש לדקדק למה לא הביא הרמב"ם או לשון שיירי לשון או זנב לשון. ידיו של משה נראה דרבנו מפרש דהלשון לא היה נכרך אלא כורך לפי סברת רבא דאמר אימא בזנב לשון ור"ל בשיירי לשון משמע דבעי חלוקה אבל זנב לשון לא משמע אלא על הכריכה לבד ונקט נוסח זנב על קצוות הלשון שהם דקים ונוחים לכרוך ולקשר. לחם יהודה

⁵ ששם מבואר דלרמב"ם משמע שאינו קושר כלל, ולתו"י קושר רק חוט שהרי אינו שלא יתערב, אך לשון הרא"ש בסדר העבודה שקושר "לשון", וכן בר"ב במשנה פ"ד מ"ב וכ"כ בהלכתא גבירתא שם

⁶ רמב"ם הלכות טומאת צרעת פרק יא הלכה א

הַלְכָתָא לְמִשְׁחָא בְדַף הַיּוֹמִי

מסכת יומא

הזנב של צפור החיה, וטובל ארבעתן במים שבכלי וּבְדָם שְׁעָלִיהֶן, וּמִזֶּה שֶׁבַע פְּעָמִים עַל אַחַר יָדוֹ שֶׁל מְצוּרַע וּמְשַׁלַּח אֶת הַצִּפּוֹר.

ב. שְׁחִיטַת פְּרָה וּפְרוֹ ... כֶּשֶׁרָה

לְהֵלֵךְ דָּף מִגֵּן: שֶׁלֹּר' יוֹחֲנָן⁷ "לֹא מְצִינּוּ שְׁחִיטָה בִּזְרַת פְּסוּלָה" וְכֵן לְהֵלֵכָה פֶּרֶת כֶּהֵן גְּדוֹל שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים⁸, אֵף עַל פִּי שְׁנֵאמַר בּוֹ וְשָׁחַט אֶהְרֵן אִם שָׁחַטוּ זֶר כֶּשֶׁר⁹, אֵף פְּרָה אֲדוּמָה שֶׁשָּׁחַט הִזְרַת כְּשִׁירָה¹⁰, שֶׁאִין לֶךְ שְׁחִיטָה פְּסוּלָה בִּזְרַת.

יֵשׁ הַמְּסַתְּפָקִים אִם זֶר שׁוֹחֵט לְכַתְּחֵלָה כְּבָכֵל הַקְּדוּשִׁים¹¹. אוֹ דוּוּקָא בְּדִיעֵבֵד. וְיֵשׁ שְׁכַתְּבוּ שְׁאִינוֹ אֵלָא כֶּשֶׁר בְּדִיעֵבֵד¹².

וְי"א שֶׁשָּׂאֵר פְּסוּלֵי עֲבוּדָה¹³ כְּגוֹן נְשִׁים וְעֵבֵדִים, אִינְם כְּשֵׁרִים אֶפִּילוֹ דִּיעֵבֵד לְשְׁחִיטַת פְּרָה אֲדוּמָה¹⁴, וּמְסַתְּפָקִים הֵאֵם כְּשֵׁרִים בְּדִיעֵבֵד לְשְׁחִיטַת פְּרוֹ שֶׁל כֶּהֵן גְּדוֹל. וְי"א¹⁵ שֶׁאֵשֶׁה כֶּשֶׁרָה לְשְׁחִיטַת פְּרָה אֲדוּמָה וּפְרוֹ שֶׁל כֶּהֵן גְּדוֹל וְכֵן הַשְּׁחִיטָה כֶּשֶׁרָה בְּלֵילָה.

ג. שֶׁלֹּא יִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִמֶּנָּה

⁷ ועיי' ספרי חקת פסקא קב"ג שסתם ג"כ כדעת זו להכשר

⁸ רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק א הלכה ב

⁹ ואע"ג דשחיטה מעכבא כיון דלאו עבודה היא כשרה בזר ולכאורה קשה דא"כ הכי נמי בהגרלה כיון שכתב רבינו ז"ל דלאו עבודה היא אף על גב דמעכבא ליתכשרה בזר. וי"ל דשחיטה לא דמי להכא דהתם לאו עבודה כלל שנוהגת בהולין או בנשים ועבדים וכו' וכדפירשו שם התוס' ז"ל מה שאין כן בהגרלה דלא קרי לה שאינה עבודה אלא משום דאיכא מ"ד דכשרה בסגן וכדכתב רש"י ז"ל בפרק טרף בקלפי. לחם משנה הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ג הלכה ג

¹⁰ בסוגיין אליבא דרב משני שאני פרה דקדשי בדק הבית היא ועיי"ש בפירש"י דבפרה ודאי לאו משום דעבודה הוא פסולה בזר דהא קדשי בדק הבית היא אלא גזירת הכתוב הוא דומיא דמראות נגעים עיין שם ואמנם הרמב"ם דס"ל דפרה קדשי מזבח היא כמ"ש פ"א מהל' פרה נדחה שינויא דהש"ס ועיין תוס' חולין דף י"ב ד"ה חטאת ולכך פסק הרמב"ם בפרה דלא כרב אבל בפרו [של כה"ג] פסק כרב ור' יוחנן וזה ברור. בית אל

¹¹ וכן נ"ל עיקר, וראיה לזה מהא דפריך שם ביומא לשמואל דמכשיר בפרה מקרא דושחט אותה לפניו, ומתריץ שיהא זר שוחט ואלעזר רואה, הרי אומר דזר שוחט דמשמע להדיא אפילו לכתחלה, וממילא דה"ה בפרו של כה"ג. ותמידיה על הרמב"ם שלא כתב דין זה שיהא אלעזר רואה, דגם בהל' פרה אדומה לא הזכיר זה. ערוך השולחן העתיד הלכות פסולי המוקדשין סימן קכג סעיף ז - ח

¹² החפ"ץ חיים בלקוטי הלכות טו. - :

¹³ טמא לכאורה כשר בדיעבד שהרי הרמב"ם שם כתב על טמא "ואם עבר ושחט הזבח כשר, וכן פר כהן גדול של יום הכפורים" וכו'.

¹⁴ דאמרינן להדיא בעמוד ב' אין לי אלא הזאה שאין כשירין באשה כבאיש, מניין לרבות שחיטתה וקבלת דמה וכו', ת"ל: תורה, הרי להדיא דאשה פסולה וממילא דגם עבד פסול כאשה. ערוה"ש העתיד שם

¹⁵ החפ"ץ חיים בלקוטי הלכות טו. אך עיין שם בעין משפט י שנשאר בצ"ע דילמא דינה בזה כשאר קדשים, שהרי חטאת קרייה רחמנא ואינה קדושת דמים.

הַלְכַתָּא לְמִשְׁיחָא בְדַף הַיּוֹמִי

מִסְכַּת יוֹמָא

המלאכה¹⁶ פוסלת במעשה הפרה עד שתעשה אפר ומניין שהמלאכה פוסלת בה שנאמר ושחט אותה לפניו¹⁷ מפי השמועה למדו שלא בא הכתוב אלא ללמד שאם נתעסק בדבר אחר בשעת שחיטתה פסלה ונאמר ושרף את הפרה לעיניו שיהיו עיניו בה ללמד שהמלאכה פוסלת בה משעת שחיטה עד שתעשה אפר, וכל העוסק בשריפתה ועשה מלאכה אחרת פסלה עד שתעשה אפר. וי"א¹⁸ שלא רק מלאכה פוסלת אלא אף היסח הדעת משמירתה פוסל, והיסח דעת זה יפסול גם לאחר שנעשתה אפר כלומר במילוי וקידוש¹⁹.

דף מב:

ד. הזאת מימיה שאין כשרין באשה כבאיש ואין כשרין אלא ביום ... שחיטתה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת ... אסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש הואיל וכשרין באשה כבאיש כשרין נמי ביום ובליילה

כל מעשה הפרה²⁰ מתחלה ועד סוף אינו אלא ביום, ובזכרי כהונה, עד שתעשה אפר, אבל משתעשה אפר אם כנס אפרה בלילה או שכנסתו אשה או שעשה מלאכה אחרת בשעת כניסתו ה"ז כשירה.

ומניין שאסיפת האפר בכל אדם מישראל²¹ חוץ מחרש שוטה וקטן שנאמר ואסף איש טהור מכלל שאינה צריכה כהן וכאילו אמר אדם טהור בין איש בין אשה.

וכן למלא מים²² מן המעיין לקדש בו אפר החטאת להזות על טמא המת, וקידוש שמשוימים האפר בתוך המים אחר המילוי שאז מקדשין המים ע"י

¹⁶ רמב"ם הלכות פרה אדומה פרק ד הלכה יז

¹⁷ ואף שהרמב"ם לא פסק כרב אלא דשחיטה בור כשירה וא"כ לכאורה ס"ל כשמואל דדריש מפסוק זה לפניו שאחר שוחט ואלעזר רואה אך זה אינו דהרמב"ם פסיק כר' יוחנן דאיהו יליף מסברא דלא מצינו שחיטה פסולה בזר. ו לר"א"כ יוחנן ג"כ לפניו מיותר.

¹⁸ רש"י בסוגיין ד"ה ורב, כס"מ פרה י ה"ד

¹⁹ לקוטי הלכות טו. ובעין משפט שם א לפי הכס"מ

²⁰ רמב"ם שם

²¹ ובתרגום יונתן חקת י"ט ט תירגם ויכגוש גבר קהין דכי ית קטמא משמע שצריך כהן וחולק לכאורה.

²² רמב"ם שם פרק ו הלכה ב

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

אפר החטאת. כשרים בכל אדם מישראל חוץ מחרש שוטה וקטן, ואין ממלאין ואין מקדשין אלא בכלי ואין מוזין אלא מבלי, והמילוי והקידוש כשרין בלילה, אבל אין מוזין ואין טובלין את האזוב²³ אלא ביום, וכל היום כשר להזאה ולטבילה.

ה. הזאת מימיה אינו כשרין באשה כבאיש ואין כשרין אלא ביום

הכל כשרין²⁴ להזות חוץ מאשה וטומטום ואנדרונינום וחרש שוטה וקטן שאין בהם דעת, אבל קטן שיש בו דעת כשר להזות והערל כשר להזות שאין הערל טמא.

ו. לדורות בכהן הדיוט

אף כהן הדיוט²⁵ כשר לשרפת הפרה שנאמר ונתתם אותה אל אלעזר הכהן ועדיין אהרן היה קיים, ומפי השמועה למדו זו נעשית באלעזר, ושאר כל הפרות בין בכהן גדול בין בכהן הדיוט²⁶.

והיה הכהן גדול מחדר לעשות אותה²⁷, כיון שעשייתה אינה מצוייה, שבכל ימי בית שני לא עשו רק ז' פרות ובכל ימי בית ראשון לא עשו כלל והספיקו בשל משה רבינו.

ז. לא היתה פרה רוצה לצאת אין מוציאין עמה ... שלא יאמרו שתים שחטו

²³ כסף משנה שם

²⁴ רמב"ם שם פרק י הלכה ו ובתרגום יונתן יט. יח חולק ומצריך כהן דוקא ויטמוש בְּמִיָּא הָאִינוּן בְּעִדָּן קְבוּל סוּבְּתָא גְבַר בְּהַן דְּכִי וְנָדִי עַל מִשְׁבָּנָא וְעַל כָּל מְנִיָּא

²⁵ רמב"ם שם פרק א הלכה יא

²⁶ פסק כלשון שני כשיטת הגאונים שבכל מקום בש"ס הלשון שני עיקר [עתוס' שבת מ"ב: ד"ה והיינו]. ומשום דתניא בספרי: זאת נעשית באלעזר ושאר כל הפרות בכה"ג דברי ר"מ, ר' יוסי ור' יהודה ור"ש וראב"י אומרים זאת נעשית באלעזר ושאר כל הפרות בין בכה"ג בין בכהן הדיוט. והכי תניא בתוספתא [כ"מ]. אלא שלפנינו התוספתא משובשת, וכיון דכל הני תנאי פליגי על ר"מ פסק כוותייהו, ומה גם ראב"י דמשנתו קב ונקי ערוך השולחן העתיד הלכות פרה אדומה סימן נה סעיף יד – טו

²⁷ דתנן בפ"ג דפרה [מ"ח]: סמכו ידיהם עליו ואומרים לו אישי כהן גדול טבול אהת, לא שדוקא כה"ג אלא שהיה מחדר לעשותה. שם

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

לא רצתה פרה²⁸ לצאת אין מוציאין עמה שחורה שלא יאמרו שחורה שחטו ולא אדומה שלא יאמרו שתיים שחטו²⁹.

---

²⁸ רמב"ם שם פרק ד הלכה ב

²⁹ ולכאורה קשה דבגמ' משמע שזה לר"ש דדריש טעמא דקרא אבל למאן דלא דריש טעמא דקרא לא הוי הטעם משום שלא יאמרו שחורה או שתיים אלא מגזירת הכתוב אותה ואפילו חמור נמי אסור וא"כ כיון דרבינו פוסק הטעם משום שלא יאמרו וזה דאפילו חמור אסור לא הביא ש"מ דהוא ס"ל כר"ש בזה דדריש טעמא דקרא. ועיין בתר המלך שתי' דמקרא ילפינן לאסור רק כמותה כלומר לא להוציא פרה אדומה קדושה כמותה אבל לא פרת חולין ולהכי כתב הרמב"ם טעם לאיסור דרבנן לאסור גם בחולין. עוברוך השולחן העתיד הלכות פרה אדומה סימן נח סעיף ו תי' שאיסור דילפי' מאותה הוא בכוננת שחיטה אך ללא כוונת שחיטה ליכא איסור דאורייתא אלא רק איסור דרבנן עיי"ש.